

BÁO CÁO THAM LUẬN

Hoàn thiện và triển khai đồng bộ Hệ thống

quy hoạch tài nguyên nước ở trung ương và địa phương

(Tài liệu phục vụ Hội nghị Tổng kết công tác năm 2024 và triển khai nhiệm vụ năm 2025 của Ngành tài nguyên và môi trường)

Kể từ khi Luật tài nguyên nước (Luật TNN) 1998 ban hành, công tác quản lý nhà nước về tài nguyên nước (TNN) bắt đầu từng bước được triển khai. Đây là dấu mốc quan trọng trong công tác quản lý TNN ở nước ta. Thông qua việc ban hành Luật TNN năm 1998, các quan điểm, đường lối của Đảng, chiến lược phát triển đất nước có liên quan đến TNN đã được thể chế hoá; **bước đầu tiếp cận quan điểm hiện đại của thế giới về quản lý tổng hợp TNN**. Ngày 27 tháng 11 năm 2023, Quốc hội khoá XV đã thông qua Luật Tài nguyên nước số 28/2023/QH15 (Luật TNN năm 2023), có hiệu lực kể từ ngày 01/7/2024. Như vậy, kể từ năm 1998 đến nay, đây là lần thứ 3 Luật TNN được sửa đổi, bổ sung (Luật TNN năm 1998, Luật TNN năm 2012 và Luật TNN năm 2023).

Trong cả 03 phiên bản Luật, đặc biệt là Luật TNN năm 2023 thể hiện rất rõ nguyên tắc quan trọng nhất đó là: “Quản lý tài nguyên nước phải bảo đảm thống nhất theo lưu vực sông, theo nguồn nước, kết hợp với quản lý theo địa giới hành chính; phân công, phân cấp rõ trách nhiệm quản lý nhà nước về tài nguyên nước, nguồn nước với trách nhiệm quản lý nhà nước về quy hoạch, xây dựng, vận hành công trình thủy lợi, thủy điện, cấp nước đô thị, cấp nước nông thôn”. ***Trong đó điều hòa, phân phối tài nguyên nước là một trong những công cụ cốt lõi*** trong việc quản lý, sử dụng hiệu quả các nguồn nước và Điều hòa, phân phối cho các mục đích khai thác, sử dụng **phải căn cứ vào quy hoạch về tài nguyên nước**, khả năng của nguồn nước. Như vậy, có thể thấy tầm quan trọng của việc xây dựng và triển khai các quy hoạch tài nguyên nước.

Kính thưa toàn thể Hội nghị, đến nay, Bộ Tài nguyên và Môi trường đã trình Chính phủ ban hành **10/15 Quy hoạch** gồm: 01 Quy hoạch TNN Quốc gia; 08 Quy hoạch tổng hợp lưu vực sông liên tỉnh và 01 Quy hoạch tổng thể điều tra cơ bản TNN. Dự kiến năm 2025, 05 Quy hoạch tổng hợp lưu vực sông liên tỉnh còn lại sẽ trình Thủ tướng Chính phủ ban hành.

Trong quá trình xây dựng các Quy hoạch về tài nguyên nước, Cục Quản lý tài nguyên nước đã nghiên cứu tổng hợp kinh nghiệm của nhiều các quốc gia phát triển (Úc, Mỹ, Châu Âu), đang phát triển (Trung Quốc, Nam Phi, Mexico,

Brazil) và một số quốc gia khác như Hà Lan, Ấn Độ, Pakistan, Hàn Quốc, Thái Lan. Nhiều quốc gia đã lập quy hoạch từ thập niên 70 và thường xuyên được cập nhật, các quy hoạch đều có điểm chung là đều phải trải qua 3 giai đoạn chính: từ **sơ khai** đến **giai đoạn kỹ thuật** cho đến **giai đoạn chiến lược**:

Các giai đoạn sơ khai hay kỹ thuật thể hiện rất rõ qua các quy hoạch chuyên ngành về thủy lợi, thủy điện và các ngành có sử dụng nước,... thiên về mặt phát triển và khai thác nguồn nước thông qua việc xây dựng các hồ, đập, kênh mương, trạm bơm. ***Tuy nhiên***, các quy hoạch này nhằm phục vụ cho các ngành đơn lẻ và chưa có tính chất tổng hợp, đa ngành, đa lĩnh vực và các quá trình nghiên cứu, phê duyệt mới chỉ chú trọng về kỹ thuật tính toán, chưa xét đến bài toán chiến lược tổng hợp về chính sách thể chế, luật pháp, các vấn đề về khả năng đáp ứng của nguồn nước, các vấn đề về bảo vệ tài nguyên nước và an ninh tài nguyên nước.

Với một hệ thống chính sách về tài nguyên nước hiện nay cộng với việc Bộ Tài Nguyên và Môi Trường cùng các Bộ, ngành, địa phương đã và đang chú trọng triển khai các chương trình, dự án liên quan đến quy hoạch tổng hợp, tích hợp tài nguyên nước, ***có thể nói Việt Nam đang bước vào giai đoạn 3 là giai đoạn quy hoạch định hướng, chiến lược về tài nguyên nước***. Đây cũng là cách tiếp cận được áp dụng để xây dựng Quy hoạch TNN Quốc gia và 09 Quy hoạch tổng hợp lưu vực sông liên tỉnh.

Thưa toàn thể hội nghị:

Mục tiêu chung của các quy hoạch tài nguyên nước đó là: *Bảo đảm an ninh nguồn nước trên lưu vực sông, tích trữ, điều hòa, phân bổ tài nguyên nước một cách công bằng, hợp lý, khai thác, sử dụng tiết kiệm, hiệu quả gắn với bảo vệ, phát triển bền vững tài nguyên nước nhằm đáp ứng nhu cầu nước cho dân sinh, phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng, an ninh, bảo vệ môi trường, ...* **Quy hoạch TNN** là một trong những căn cứ để xây dựng Quy hoạch có tính chất kỹ thuật, chuyên ngành có khai thác, sử dụng nước, là cơ sở để thực hiện điều hòa, phân phối TNN và các hoạt động đầu tư các công trình khai thác, sử dụng nước.

Về triển khai thực hiện quy hoạch:

Ngay sau khi các Quy hoạch về tài nguyên nước được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt, Bộ Tài nguyên và Môi trường đã khẩn trương tổ chức, xây dựng kế hoạch thực hiện các quy hoạch để đảm bảo các quy hoạch được triển khai đồng bộ từ Trung ương, địa phương, trong đó xây dựng kế hoạch triển khai các giải pháp đã được nêu trong Quy hoạch TNN Quốc gia và các Quy hoạch tổng hợp lưu vực sông liên tỉnh và quy định rõ trách nhiệm tổ chức thực hiện của các Bộ, ngành, địa phương có liên quan.

Kính thưa toàn thể Hội nghị, đến nay, sau 2 năm triển khai các quy hoạch, một số kết quả bước đầu đạt được như sau:

- Hoàn thiện thể chế, chính sách về khai thác, sử dụng, tái sử dụng tài nguyên nước; sửa đổi, bổ sung cơ chế tài chính; cơ chế thu hút, huy động các nguồn lực tài chính trong khai thác, sử dụng, bảo vệ, phòng, chống, khắc phục hậu quả tác hại do nước gây ra.

- Triển khai xây dựng, vận hành hệ thống thông tin, mô hình số, bộ công cụ hỗ trợ ra quyết định để đánh giá nguồn nước trên lưu vực trong điều kiện bình thường, thiếu nước nhằm hỗ trợ điều hòa, phân bổ nguồn nước trên lưu vực sông.

- **100% hồ chứa** thủy điện lớn, quan trọng trên phạm vi cả nước đã được kết nối, cung cấp thông tin, dữ liệu hàng ngày; khoảng 850 công trình Bộ cấp phép và hàng nghìn công trình ở địa phương được giám sát thông qua Hệ thống giám sát khai thác, sử dụng tài nguyên nước.

- Thực hiện công bố giá trị dòng chảy tối thiểu hạ lưu **725 hồ chứa, đập dâng của 644 công trình thủy lợi, thủy điện.**

- Rà soát, điều chỉnh quy trình vận hành hồ chứa, liên hồ chứa hướng tới việc vận hành các hồ chứa theo thời gian thực, nhằm tối ưu hóa việc điều tiết nguồn nước cho các mục đích sử dụng.

- Rà soát, điều chỉnh quy trình vận hành hệ thống thủy lợi bảo đảm tạo dòng chảy liên tục nhằm cải tạo môi trường nước phù hợp tình hình thực tế.

- Xây dựng, tổ chức thực hiện kế hoạch bảo vệ chất lượng môi trường nước mặt, cải tạo phục hồi nguồn nước bị suy thoái, cạn kiệt, ô nhiễm.

- Triển khai đánh giá khả năng tiếp nhận nước thải, sức chịu tải của nguồn nước liên quốc gia, liên tỉnh, ưu tiên các sông chảy qua khu đô thị, khu dân cư tập trung trên các lưu vực sông.

- Trên cơ sở các quy hoạch, Bộ Tài nguyên và Môi trường đã **công bố kịch bản nguồn nước trên 02 lưu vực sông lớn, quan trọng là sông Hồng-Thái Bình và sông Cửu Long.** Các kịch bản được công bố sẽ phục vụ công tác điều hòa, phân phối tài nguyên nước trên lưu vực sông, góp phần bảo đảm an ninh nguồn nước, an ninh lương thực, an ninh năng lượng và các nhu cầu thiết yếu khác của người dân. Đồng thời, làm căn cứ để các Bộ, ngành và Ủy ban nhân dân cấp tỉnh trên lưu vực sông, trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình, chỉ đạo việc lập kế hoạch khai thác, sử dụng tài nguyên nước phù hợp với Kịch bản nguồn nước. **Dự kiến tháng 01/2025 sẽ công bố 06 lưu vực sông còn lại** đã có Quy hoạch tổng hợp lưu vực sông liên tỉnh.

Về giải pháp trong thời gian tới:

Thưa toàn thể hội nghị, đề TNN được quản lý tổng hợp, điều hòa phân phối gắn với bảo vệ, phát triển, tích trữ nước nhằm đảm bảo an ninh nguồn nước (ANNN) quốc gia, đã đến lúc phải **đẩy nhanh việc chuyển đổi số**, trong đó:

(1) Nghiên cứu thí điểm việc quản trị tài nguyên nước trên nền tảng công nghệ số thông qua việc thí điểm xã hội hóa, khuyến khích tổ chức, cá nhân tham gia đầu tư xây dựng, vận hành Hệ thống thông tin, cơ sở dữ liệu tài nguyên nước quốc gia và Hệ thống hỗ trợ ra quyết định trên các lưu vực sông để cơ quan quản lý Nhà nước sử dụng, thuê dịch vụ nhằm điều hòa, phân phối tài nguyên nước cho các hoạt động phát triển kinh tế-xã hội trên các lưu vực sông và giảm thiểu chi phí, nhân lực của Nhà nước.

(2) Tăng cường giám sát, chỉ đạo việc vận hành các hồ chứa lớn tuân thủ nghiêm ngặt quy trình vận hành liên hồ chứa trên 11 lưu vực sông quan trọng đã được Thủ tướng Chính phủ ban hành. Đồng thời, **khẩn trương nghiên cứu xây dựng hoàn thiện các quy trình vận hành liên hồ chứa theo thời gian thực** bảo đảm an toàn công trình hạ du, tối ưu hóa việc sử dụng hiệu quả nguồn nước cho các mục đích sử dụng.

Thưa quý vị đại biểu, trong thời gian tới các nội dung, nhiệm vụ cần triển khai là rất lớn, và cơ quan quan trọng, trực tiếp tham mưu, giúp UBND cấp tỉnh là các Sở Tài nguyên và Môi trường (Sở TNMT). Vì vậy, Cục Quản lý tài nguyên nước trân trọng đề nghị Lãnh đạo các Sở TNMT nghiên cứu, báo cáo UBND các tỉnh quan tâm, bố trí nguồn lực cho công tác quản lý TNN ở địa phương, triển khai các giải pháp đã nêu trong các quy hoạch về tài nguyên nước, trong đó tập trung một số nội dung lớn như sau:

(1) Tổ chức triển khai các nhiệm vụ đã được giao trong Luật TNN năm 2023 và các Nghị định, Thông tư, hướng dẫn Luật;

(2) Nghiên cứu, đầu tư nguồn lực để triển khai các giải pháp trong các Quy hoạch về tài nguyên nước;

(3) Chỉ đạo việc lập kế hoạch khai thác, sử dụng TNN phù hợp với Kịch bản nguồn nước do Bộ TNMT công bố hằng năm; cung cấp thông tin, số liệu để xây dựng kịch bản nguồn nước.

(4) Xây dựng kế hoạch, tổ chức thực hiện điều tra cơ bản TNN trên địa bàn (sử dụng nguồn vốn hợp lý, nhất là vốn Sự nghiệp Môi trường).

(5) Tổ chức hiệu quả công tác cấp các giấy phép khai thác TNN, đăng ký sử dụng nước mặt, nước biển, bảo vệ tài nguyên nước,... trên cơ sở đáp ứng chức năng, lượng nước phân bổ cho các đối tượng khai thác, sử dụng nước, ngưỡng khai thác nước mặt, nước dưới đất, yêu cầu về dòng chảy tối thiểu,... trong các

quy hoạch tài nguyên nước và thực hiện tốt công tác hậu kiểm sau cấp phép.

Trên đây là nội dung báo cáo tham luận lĩnh vực tài nguyên nước. Một lần nữa thay mặt toàn thể các bộ công nhân viên chức lĩnh vực TNN xin trân trọng cảm ơn Bộ trưởng, lãnh đạo Bộ, các cơ quan trực thuộc Bộ và các Sở TNMT đã quan tâm, hỗ trợ Cục Quản lý tài nguyên nước và các đơn vị trong lĩnh vực TNN hoàn thành tốt nhiệm vụ trong những năm qua.

Xin trân trọng cảm ơn và kính chúc Hội nghị thành công tốt đẹp./.